การประชุมวิชาการระดับชาติวิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม
(Techcon 2023 National Conference)

ความสัมพันธ์ระหว่างแนวปฏิบัติที่ดีทางการบัญชีกับคุณภาพข้อมูลทางการบัญชีของบริษัท จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ

ฤทัยชนก มงคลเสริม1* สุพรรณี จันทะเกิด2 พนาวัลย์ ชูศรีพัฒน์3
Ruetaichanok Mongekolserm 1* Supannee Jantakerd 2 Panawan Chusripat 3

*1 2 3 สาขาวิชาการบัญชี วิทยาลัยการอาชีพร้อยเอ็ด ร้อยเอ็ด 45000
*1 2 3 Accounting Department, Roi-et Industrial and Community Education College, Roi-et 45000

บทนำ

โลกธุรกิจในปัจจุบันได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็วซึ่งเป็นผลมาจากการแข่งขันทางธุรกิจที่สูงขึ้น จึงทำให้เกิดแหล่งลงทุนที่นักลงทุนสามารถเข้าไปลงทุนได้หลายแหล่ง ตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ เป็นอีกหนึ่งแหล่งระดมเงินทุน โดยมีกลไกการทำงานที่มีรูปแบบเช่นเดียวกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เพียงแต่ตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ เน้นธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก (SMEs) เพื่อเปิดโอกาสให้มีช่องทางในการระดมทุนได้ (พินัดดา ส่องแสง, นฤนาถ ศราภัยวานิช์ และเอื้อบุญ เอกะสิงห์, 2563) ซึ่งในปัจจุบันบริษัทขนาดกลางและขนาดเล็ก มีบทบาทในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศเช่นเดียวกับบริษัทขนาดใหญ่และถือเป็นรากฐานทางเศรษฐกิจที่สำคัญอีกกลุ่มหนึ่ง ทั้งนี้บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ เป็นกลุ่มธุรกิจที่มีศักยภาพมีแนวโน้มเติบโต ซึ่งมีความต้องการระดมเงินทุนจากผู้ลงทุนเช่นเดียวกับบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (เพ็ญนิภา พรหมโคตร และนงค์นิตย์ จันทร์จรัส, 2560) การนำหุ้นสามัญเข้าจดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเป็นการขยายการลงทุนในด้านโครงสร้างเงินทุน เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันและลดความเสี่ยงทางธุรกิจ และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกำลังมุ่งเน้นในเรื่องการกำกับดูแลกิจการที่ดี ที่อาจมีผลต่อผลการดำเนินงานเพื่อเพิ่มมูลค่าทางการตลาดแบบยั่งยืน ดังนั้น ตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ จึงทำหน้าที่เป็นตลาดรองและแหล่งระดมทุนสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดเล็ก (SMEs)

แนวปฏิบัติที่ดีทางการบัญชี (Best Practice for Accounting) เป็นหลักปฏิบัติภายใต้การกำกับดูแลกิจการที่ดีเพื่อให้คณะกรรมการบริษัท ซึ่งเป็นผู้บริหารหรือผู้รับผิดชอบสูงสุดขององค์กร นำไปปรับใช้ในการบริหารองค์กรที่ครอบคลุมตั้งแต่ การกำกับดูแลกิจการ การติดตามและการเปิดเผยข้อมูล โดยดูแลให้มีระบบการควบคุมภายในและการบริหารความเสี่ยงที่เหมาะสม การรักษาความน่าเชื่อถือทางการเงินและการเปิดเผยข้อมูลตลอดจนการมีส่วนร่วมและการสื่อสารกับผู้ถือหุ้น ซึ่งประกอบด้วย 1) การปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบที่ครบถ้วน (Complete Performance of the Audit Committee) 2) การบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายในที่ดี (Efficiency of Risk Management and Internal Control) 3) การสนับสนุนการมีส่วนร่วมและการสื่อสารที่ดี (Ensure Engagement and Communication) และ 4) การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินอย่างเพียงพอ (Ensure Disclosure and Financial Integrity) (สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์, 2560)

คุณภาพข้อมูลทางการบัญชี (Accounting Information Quality) เป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากการดำเนินงานทางด้านการควบคุมทางการบัญชีเป็นคุณลักษณะของข้อมูลทางการวิเคราะห์ที่มีประโยชน์ในการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจสำหรับผู้ใช้งบการเงิน โดยข้อมูลทางการบัญชีเป็นสารสนเทศที่เก็บรวบรวมข้อมูลในการดำเนินงานของกิจการมาทำการบันทึก วิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลที่ได้ซึ่งจะนำเสนอผลลัพธ์ที่ได้ในรูปแบบของงบการเงินให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบถึงผลการดำเนินงานของธุรกิจ ซึ่งข้อมูลทางการบัญชีที่มีคุณภาพ คุณภาพข้อมูลทางการบัญชีถือเป็นอีกหนึ่งตัวแปรที่สำคัญในการดำเนินงานของธุรกิจ

บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ จัดตั้งขึ้นเพื่อเปิดโอกาสให้ธุรกิจที่มีศักยภาพในการเติบโตสามารถระดมทุนผ่านตลาดทุนได้ โดยเน้นธุรกิจที่มีการเติบโตสูง และธุรกิจที่มีแนวโน้มการเติบโตที่ดีในอนาคต โดยบริษัทสามารถระดมทุนจากประชาชนเพื่อนำไปใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนหรือขยายธุรกิจได้โดยง่ายและรวดเร็ว

จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างแนวปฏิบัติที่ดีทางการบัญชีกับคุณภาพข้อมูลทางการบัญชี ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะทดสอบว่า แนวปฏิบัติที่ดีทางการบัญชีมีความสัมพันธ์และผลกระทบกับคุณภาพข้อมูลทางการบัญชี หรือไม่ อย่างไร ซึ่งทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารฝ่ายบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยสามารถนำแนวปฏิบัติที่ดีทางการบัญชีภายใต้หลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงาน เป็นแนวทางให้องค์กรใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนกำหนดแนวปฏิบัติที่ดีทางการบัญชีเพื่อลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินงาน เพื่อเป็นข้อมูลให้กับผู้บริหารในการเสริมสร้างประสิทธิภาพการดำเนินงานและการเพิ่มมูลค่าให้องค์กร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1 เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างแนวปฏิบัติที่ดีทางการบัญชีกับคุณภาพข้อมูลทางการบัญชี ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ

2 เพื่อทดสอบผลกระทบของแนวปฏิบัติที่ดีทางการบัญชีกับคุณภาพข้อมูลทางการบัญชี ของบริษัทจดะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง :

ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในศึกษาครั้งนี้ คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้บริหารฝ่ายบัญชี เนื่องจากผู้บริหารฝ่ายบัญชีเป็นผู้ใกล้ชิดกับผู้ปฏิบัติงานด้านบัญชี และสามารถวางแนวปฏิบัติที่ดีทางการบัญชีให้เป็นไปตามที่บริษัทกำหนดโดยใช้ข้อมูลบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ทั้งสิ้น จำนวน 177 แห่ง (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2564)

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย :

ตัวแปรต้น คุณภาพข้อมูลทางการบัญชี (AIQ)

ตัวแปรตาม
- การปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบที่ครบถ้วน (CAC)
- การบริหารความเสี่ยงและการควบคุม ภายในที่ดี (ERI)
- การสนับสนุนการมีส่วนร่วมและการสื่อสารที่ดี (EEC)
- การเปิดเผยข้อมูลทางการเงินอย่างเพียงพอ (ADF)

สมมติฐานในการวิจัย :

H1: แนวปฏิบัติที่ดีทางการบัญชี ด้านการปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบที่ครบถ้วน มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับคุณภาพข้อมูลทางการบัญชี

H2: แนวปฏิบัติที่ดีทางการบัญชี ด้านการบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายในที่ดีมีความสัมพันธ์ และผลกระทบเชิงบวกกับคุณภาพข้อมูลทางการบัญชี

H3: แนวปฏิบัติที่ดีทางการบัญชี ด้านการสนับสนุนการมีส่วนร่วมและการสื่อสารที่ดีมีความสัมพันธ์ และผลกระทบเชิงบวกกับคุณภาพข้อมูลทางการบัญชี

H4: แนวปฏิบัติที่ดีทางการบัญชี ด้านการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินอย่างเพียงพอมีความสัมพันธ์ และผลกระทบเชิงบวกกับคุณภาพข้อมูลทางการบัญชี

ผลการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย :

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire)

การเก็บรวบรวมข้อมูล :

การศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยข้อคำถามสร้างขึ้นให้ครอบคลุมความหมายของตัวแปร โดยแบบสอบถามถูกส่งไปทางไปรษณีย์ ไปยังผู้จัดการฝ่ายบัญชีของธุรกิจ ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ทางผู้วิจัยได้ดำเนินการติดตามแบบสอบถามในส่วนที่ยังไม่ได้การตอบกลับ เมื่อครบกำหนดผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับมาทั้งสิ้น 79 ชุด เป็นแบบสอบถามที่ถูกต้องครบถ้วนจำนวน 79 ชุดมีอัตราการตอบกลับร้อยละ 44.66 เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปยังกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งสอดคล้องกับ (Aaker, Kumar & Day, 2001) ได้เสนอว่าการส่งแบบสอบถาม ต้องมีอัตราตอบกลับมาอย่างน้อยร้อยละ 20 จึงถือว่ายอมรับได้ว่าขนาดตัวอย่างที่ได้รับเหมาะสมและเพียงพอที่ใช้ในการวิเคราะห์ต่อไป ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลวิจัย ระหว่างวันที่ 15 พฤษภาคม– 30 กันยายน 2563 รวมระยะเวลา 120 วัน

การวิเคราะห์ข้อมูล :

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ และการถดถอยแบบพหุคูณทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างแนวปฏิบัติที่ดีทางการบัญชีกับความสำเร็จขององค์กรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ซึ่งเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

สมการ TAQ = $\square 01 + \beta 1$ CAC + $\beta 2$ ERI + $\beta 3$ EEC + $\beta 4$ ADF + e เมื่อ

TAQ แทน คุณภาพข้อมูลทางบัญชี

CAC แทน แนวปฏิบัติที่ดีทางการบัญชี ด้านการปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบที่ครบถ้วน

ERI แทน แนวปฏิบัติที่ดีทางการบัญชี ด้านการบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายในที่ดี

EEC แทน แนวปฏิบัติที่ดีทางการบัญชี ด้านการสนับสนุนการมีส่วนร่วมและการสื่อสารที่ดี

ADF แทน แนวปฏิบัติที่ดีทางการบัญชี ด้านการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินอย่างเพียงพอ

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของแนวปฏิบัติที่ดีทางการบัญชีกับคุณภาพข้อมูลทางบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ

ตัวแปร	TAQ	CAC	ERI	EEC	ADF	VIF_S
$\overline{X}$	4.35	4.52	4.51	4.46	4.54	
S.D.	0.39	0.48	0.43	0.48	0.44	
TAQ	1	0.567*	0.593*	0.636*	0.627*	
CAC		1	0.624*	0.673*	0.633*	2.299
ERI			1	0.690*	0.590*	2.239
EEC				1	0.554*	2.357
ADF					1	1.875

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การอภิปรายผล

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแนวปฏิบัติที่ดีทางการบัญชีกับคุณภาพข้อมูลทางบัญชี ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

ผู้บริหารฝ่ายบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีทางการบัญชีโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด พิจารณาจากรายด้าน พบว่า ผู้บริหารฝ่ายบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีทางการบัญชี ด้านการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินอย่างเพียงพอ ด้านการปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบที่ครบถ้วน และด้านการบริหารความเสี่ยงและการควบคุมภายในที่ดี อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากแนวปฏิบัติที่ดีทางการบัญชีเป็นหลักปฏิบัติภายใต้การกำกับดูแลกิจการที่ดี ซึ่งเกี่ยวข้องกับการบริหารความเสี่ยง การควบคุมภายใน มีผลกระทบต่อผลการดำเนินงานทางการเงินของบริษัทวัดผลโดยใช้อัตราส่วนผลตอบแทนของผู้ถือหุ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

รายการอ้างอิง

กุลยา จันทะเดช. (2561). หลักการกำกับดูแลกิจการที่ดี สำหรับบริษัทจดทะเบียน ปี พ.ศ. 2560. วารสารวิชาชีพบัญชี, 14(41), 73–93.

เกรียงไกร บุญเลิศอุทัย, อนุวัฒน□ ภักดี และศิลปพร

ศรีจั่นเพชร. (2562). ผลกระทบของคะแนนการกำกับดูแลกิจการและคุณลักษณะคณะกรรมการบริษัทต่อความทันเวลาของงบการเงิน. วารสารวิชาชีพบัญชี, 15(48), 5–30.

ขวัญนรี กล้าปราบโจร, มนตรี ช่วยชู และวรกร แช่มเมืองปัก. (2562). อิทธิพลของการปฏิบัติตามหลักการการบัญชีเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมที่มีต่อความยั่งยืนของบริษัทนอกตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO 14001. วารสารศรีปทุมปริทัศน์ ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 19(1), 65–79.

ขวัญหทัย มิตรภานนท์ และทิพย์รัตน์ เลาหวิเชียร. (2562). อิทธิพลของคุณภาพการกำกับดูแลกิจการและคุณภาพหน่วยงานตรวจสอบภายในที่มีต่อประสิทธิผลการบริหารความเสี่ยงองค์การ. วารสารวิชาชีพบัญชี, 15(46), 5–26.

ดลยา ไชยวงศ์ และอรุณี ยศบุตร. (2561). ผลกระทบของความสัมพันธ์ทางการเมืองที่มีต่อความสัมพันธ์ระหว่างกลไกการกำกับดูแลกิจการกับคุณภาพการเปิดเผยข้อมูล. วารสารวิทยาลัยพาณิชยศาสตร์บูรพาปริทัศน์, 13(1), 73–96.

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2563). ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ วันที่ 3 มิถุนายน 2563, จาก https://www.set.or.th/mai/th/about/vision.html

สุทธาทิพย์ บุญสำลี. (2560). ประสิทธิภาพการควบคุมภายในที่มีผลต่อความน่าเชื่อถือในรายงานทางการเงินของโรงเรียนในพื้นที่สำนักงานศึกษาธิการภาค 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาบัญชีมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

นุชราภร นาคสมบูรณ์. (2557). ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพเครือข่ายคอมพิวเตอร์กับประสิทธิภาพการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาบัญชีมหาบัณฑิต , มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).

นิตยา ทัดเทียม และพิมพิศา พรหมมา. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างกลไกการกำกับดูแลกิจการที่ดีและผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET 100). วารสารสุทธิปริทัศน์, 34(109), 150-161.

พรปวีณ์ วรเศรษฐ์พงศา และสุชาติ ปรักทยานนท์. (2563). การกำกับดูแลกิจการที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานทางการเงินของบริษัทกลุ่มธุรกิจการเงินในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วารสารสุทธิปริทัศน์, 34(110),

Aaker, D. A., Kumar, V. & Day, G. S. (2001). Marketing research. (7th ed.) New York: John Wiley & Sons.

Black, K. (2006). Business statistic for contemporary decision making. (4th ed.) New York: John Wiley & Son.

Hair, F., Black, C, Babin, J., Alderson, E., & Tatham, L. (2006). Multivariate Data Analysis. (6th ed.) New Jersey: Pearson.

Kankanamage, C. A. (2016). The relationship between board characteristics and earnings management: evidence from Sri Lankan listed companies. Kelaniya Journal of Management, 4(2), 36–43.

Nunnally, C., & Bernstein, H. (1994). Psychological Theory. New York, NY: MacGraw-Hill

Wongcomedee, S., & Ussahawanitchakit, P. (2016). The practice of internal audit function in financing business sector of thailand. The Business and Management Review, 7(5), 477–486.